

HFD 2018 ref. 73

Fråga om ett olycksfall vid färd mellan hemmet och arbetsstället ska bedömas som ett olycksfall i arbetet.

39 kap. 7 § socialförsäkringsbalken

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 11 december 2018 följande dom (mål nr 201-17).

Bakgrund

En arbetsskada är en skada till följd av ett olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet. Den som har drabbats av en arbetsskada kan få olika förmåner genom arbetsskadeförsäkringen. En sådan förmån är livränta, som kan lämnas om den skadade har fått en bestående nedsättning av förmågan att skaffa sig inkomst genom arbete. Livränta syftar till att ersätta förlusten eller nedsättningen av försörjningsförmågan. Vid beräkning av storleken på livräntan jämförs den inkomst som den försäkrade skulle ha haft om skadan inte hade inträffat och den inkomst som denne kan bedömas få trots skadan.

Ett olycksfall som inträffar när en försäkrad är på väg till eller från sitt arbetsställe räknas som olycksfall i arbetet, om färden är föranledd av och står i nära samband med arbetet.

A.Å. arbetade som rektor och hade deltagit i ett möte vid en förskola när hon vid lunchtid skulle påbörja en cykeltur tillbaka till sitt kontor. Hon fick då ett telefonsamtal från sin dotters skola och hon ombads att komma dit eftersom dottern hade skadat sig. Under färden fick hon ett nytt samtal och hon kom då överens med skolan om att hon i stället skulle möta sin dotter i hemmet. Under det telefonsamtalet cyklade hon omkull och skadade sig. När olycksfallet inträffade befann hon sig på den väg som hon normalt färdades på till och från arbetet. Hon hade haft för avsikt att återgå till arbetet efter lunchrasten.

A.Å. har kvarstående besvär efter cykelolyckan. Eftersom hon fått sin arbetsförmåga nedsatt bytte hon arbetsuppgifter och ansökte därför om livränta. Försäkringskassan avslog ansökningsen med motiveringen att färden när olyckan inträffade var av helt privat karaktär och därmed inte var föranledd av och stod i nära samband med hennes arbete.

A.Å. överklagade till förvaltningsrätten. Enligt förvaltningsrätten var det avgörande inte vilken väg A.Å. färdades på, utan syftet med färden. Överklagandet avslogs med motiveringen att syftet var att uträtta ett privat ärende.

Kammarrätten biföll A.Å:s överklagande. Domstolen konstaterade att syftet med färden visserligen var av rent privat karaktär, men att det inte framkommit annat än att A.Å. regelbundet färdades på den aktuella vägen såväl vid arbetsdagens början och slut som på lunchraster. Att A.Å. den aktuella dagen inte tänkte äta lunch i hemmet utan istället skulle ta hand om sin dotter kunde inte tillmätas någon avgörande betydelse. Färden bedömdes därför vara föranledd av och ha ett nära samband med arbetet och olyckan ansågs vara ett olycksfall i arbetet.

Yrkanden m.m.

Försäkringskassan yrkar att förvaltningsrättens dom ska fastställas.

A.Å. anser att överklagandet ska avslås.

Skälen för avgörandet

Frågan i målet

Frågan i målet gäller förutsättningarna för att ett olycksfall vid färd mellan hemmet och arbetsstället ska bedömas som ett olycksfall i arbetet.

Rättslig reglering

Med arbetsskada avses enligt 39 kap. 3 § socialförsäkringsbalken en skada till följd av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet. Olycksfall vid färd till eller från arbetsstället räknas som olycksfall i arbetet enligt 7 §, om färden föranleddes av och stod i nära samband med arbetet.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Till olycksfall i arbetet hänförs i första hand olycksfall som inträffar när den skadade utför sitt egentliga arbete. Även ett olycksfall som inträffar utanför arbetsplatsen kan betraktas som olycksfall i arbetet, men då krävs det att ”arbetstagaren vid olycksfallet var stadd i arbetsgivarens ärenden” (prop. 1954:60 s. 109) eller i vart fall utförde något i arbetsgivarens intresse.

Även olycksfall under färd till eller från arbetsstället – s.k. färdolycksfall – kan enligt 39 kap. 7 § socialförsäkringsbalken räknas som olycksfall i arbetet om färden var föranledd av och stod i nära samband med arbetet. Det krävs således ett orsaks-samband mellan färden och arbetet.

Olycksfall som inträffar på den vanliga färdvägen mellan hemmet och arbetsplatsen i anslutning till arbetstidens början eller

slut har sedan mycket lång tid ansetts vara föranledda av arbetet och stå i nära samband med detta och omfattas därmed av arbets-skadeförsäkringen (se t.ex. prop. 1919:175 s. 14 ff.). Alla olycksfall som inträffar på den vanliga färdvägen omfattas dock inte, eftersom kravet på att färden ska vara föranledd av arbetet och ha ett nära samband med detta måste vara uppfyllt. Detta krav innebär att syftet med färden måste beaktas.

A.Å. cyklade på sin vanliga färdväg mellan hemmet och arbetsplatsen när den nu aktuella olyckan inträffade. Hennes syfte med färden var att åka hem för att ta hand om sin dotter. Färden sammanhänger därmed med A.Å:s privata förhållanden och inte med hennes arbete. Hennes olycksfall ska således inte ses som ett olycksfall i arbetet. Överklagandet ska därför bifallas.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens dom och fastställer förvaltningsrättens domslut.

I avgörandet deltog justitieråden *Jermsten, Saldén Enérus, Classon, Andersson och Svahn Starrsjö*. Föredragande var justitisekreteraren Kristin Persson.

Förvaltningsrätten i Härnösand (2015-11-06, ordförande Berggren):

Enligt praxis avses med olycksfall i arbetet framför allt olyckor som inträffar när den försäkrade utför sitt egentliga arbete. Till färd i arbetet räknas i första hand direkt färd till eller från arbetsplatsen och försäkringen omfattar i allmänhet alla regelbundna, vanliga och direkta färder. Olycksfall som inträffar vid avvikelser från den vanliga färdvägen utan samband med arbetet eller arbetsförhållandena anses i allmänhet inte som ersättningsbart färdolycksfall. (Grönwall, L; Hessmark, L-G och Jansson, H, *Arbetskadeförsäkring*, 6 u, 2003, s. 162 f).

Av utredningen i målet framgår att A.Å. inte hade för avsikt att avbryta arbetsdagen när hon den 26 augusti 2010 åkte för att hämta sin dotter i skolan eller möta henne i hemmet. Detta visar bl.a. intyget från den tidigare arbetskollegan P.J. Färden som A.Å. påbörjade den aktuella dagen föranleddes av samtalet från dotterns handledare. Syftet med färden var att möta dottern i hemmet eller i skolan. Färden får således anses ha varit av privat karaktär och inte arbetsrelaterad. Sambandet med arbetet är därmed brutet. Det avgörande är inte vilken väg A.Å. färdades på, utan syftet med färden. Som ovan nämnts räknas färd i arbetet i första hand som direkt färd till eller från arbetsplatsen och försäkringen omfattar i allmänhet alla regelbundna, vanliga och direkta färder. A.Å:s syfte var att uträtta ett privat ärende, vilket inte kan anses vara en färd

som är regelbunden, vanlig eller direkt. Överklagandet ska därför avslås.
– Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Kammarrätten i Sundsvall (2016-11-09, Waas, Ärlebrant och Karlsson):

Praxis

Med *färder i arbetet* menas i första hand alla regelbundna, vanliga och direkta färder till eller från arbetsplatsen. Resor mellan en arbetsplats och ett måltidsställe i samband med måltidsraster eller resor för att köpa mat eller dryck som ska ätas under måltidsrast på arbetsstället ses vanligen som färder i arbetet. Det beror på att sådana resor anses stå i nära samband med arbetet. Omständigheter som kan medföra en annan bedömning är exempelvis att den försäkrade väljer ett lunchställe som ligger långt från arbetsstället och att detta avviker från ett vanligt mönster. Om olyckan inträffar inom måltidsställets lokalteter omfattas den anställde dock inte av försäkringen (se t.ex. rättsfallet FÖD 1991:34).

I praxis har *syftet med färden* tillmätts betydelse när den försäkrade *avvikit* från sin ordinarie färdväg. Om arbetstagare utfört uppgifter som ligger i arbetsgivarens intresse har avvikelse från den ordinarie färdvägen i regel godtagits (se t.ex. rättsfallet FÖD 1986:45). Mindre avvikelser från färdvägen har godtagits när ändamålet med avvikelsen varit att ta ut pengar till resan som företogs med taxi (se t.ex. rättsfallet FD 1978:24). Att i samband med färd till eller från arbetet lämna eller hämta barn på t.ex. förskola har ansetts utgöra en godtagbar avvikelse från färdväg (se rättsfallet FÖD 479/79). Ett olycksfall som inträffar när arbetstagaren avvikit från färdvägen för att utföra ett rent privat ärende omfattas däremot normalt sett inte av arbetsskadeförsäkringen (se t.ex. rättsfallet FÖD 685/93).

När den försäkrade befunnit sig på den *ordinarie färdvägen* hem finns dock exempel på när syftet med färden inte tillmätts samma betydelse. En arbetstagare som fått tillstånd att gå tidigare från arbetet har t.ex. ansetts omfattas av försäkringsskyddet trots att han inte avsåg att åka hem utan var på väg till en sjukgymnast. Domstolen lade vikt vid att den försäkrade råkade ut för olycksfallet innan han hunnit avvika från sin normala färdväg hem. Att han hade för avsikt att avvika från färdvägen vid ett senare tillfälle påverkade inte bedömningen (se rättsfallet FÖD 1983:10).

[text här utelämnad]

Kammarrätten gör följande bedömning

A.Å. var vid lunchtid på väg från ett tjänsteställe när olyckan inträffade cirka 150 meter från tjänstestället. Färden hade alltså ett tidssamband med arbetet.

Innan hon påbörjade färden var hennes avsikt att åka tillbaka till kontoret men strax före avfärd bestämde hon sig för att cykla hem under lunchen. Syftet med färden måste därmed ha varit av rent privat karaktär. Annat har dock inte framkommit än att A.Å. regelbundet färdades på den aktuella vägen såväl till och från arbetet som på lunchraster. Färden måste således anses ha varit regelbunden eller vanligt förekommande på sådant sätt att den var föranledd av arbetet. Att A.Å. den aktuella dagen inte tänkte äta lunch i hemmet utan istället skulle köra sin dotter till sjukhus kan inte tillmätas någon avgörande betydelse. Hade hon, istället

för att utnyttja sin lunchrast, valt att med arbetsgivarens godkännande avbryta sin arbetsdag för att ta hand om dottern hade frågan om syftet med hemfärden saknat betydelse.

Mot denna bakgrund finner kammarrätten att den färd A.Å. företog den 26 augusti 2010 var föranledd av och hade nära samband med hennes arbete. Olyckan som inträffade i samband med färden ska därför betraktas som ett olycksfall i arbetet. Det ankommer på Försäkringskassan att utreda om övriga förutsättningar för livränta är uppfyllda. – Kammarrätten förklarar, med ändring av förvaltningsrättens dom och Försäkringskassans beslut, att den olycka A.Å. var med om den 26 augusti 2010 är att betrakta som ett olycksfall i arbetet. – Det ankommer på Försäkringskassan att utreda om övriga förutsättningar för livränta är uppfyllda.